

Obzor

SUBOTA, 10. srpnja 2021. broj 923

KULTURA, DRUŠTVO, ZNANOST

SAVJET HRVATSKIM GRAĐANIMA KAKO NA IZBORIMA GLASATI ISPRAVNO I POSLIJE SE NE KAJATI

Moj savjet hrvatskim građanima, kao i talijanskim, vrlo jednostavan i sastoji se od još jedne Machiavellijeve uzrečice: "Gledajte im ruke." Dakle, ne slušajte riječi političara, nego gledajte što čine. Drugo pravilo koje bih sugerirao, osim gledanja u ruke, gledajte njihovu prošlost i što su do sada činili. Ako se toga budete držali, mnogo je manja vjerojatnost da ćeće učiniti pogrešan izbor zbog kojeg će posljige gorko žaliti. Izvor političke moći ne bi smio biti novac. Ako se javni ugled i počasti mogu dobiti novcem, onda je sistem korumpiran.

ARHIVA

PROFESOR EMERITUS AMERIČKOG SVEUČILIŠTA PRINCETON, A ISTODOBNO PREDAVAČ I NA SVEUČILIŠTIMA U AUSTINU (TEKSAS) I LUGANU, ODVOJIO JE SAT VREMENA SVOG ODMORA, KOJI PROVODI NA JUGU ITALIJE, ZA RAZGOVOR U KOjem smo stigli dotaknuti tek neke od glavnih tema kojima je posvetio svoju plodnu akademsku karijeru i veliki autorski opus

Maurizio Viroli

50 Večernji list, subota, 10. srpnja 2021.

Fašistička ideologija najbolji je dokaz da nacionalizam ne da nije isto, nego nije ni blizu domoljublju

“ ČITAJTE ŠTO JE O EICHMANNU PISALA HANNAH ARENDT. EICHMANN I TOLIKI DRUGI SLIJEDILI SU HITLERA I POKORAVALI MU SE JER SE NIKADA NISU ZAPITALI ‘ŠTO JA TO RADIM’. BILI SU PLITKI, BANALNI I PRAZNI. A AKO ŽIVIMO U VREMENU PLITKIH I MORALNO PRAZNIH, OKRUŽENI SMO EICHMANNIMA KOJI SAMO ĆEKAJU HITLERA

RAJH

Prošle su dvije godine. Iako je kod nas bio prvo u okupljanju plina u kojem naša strica ljudi Seljančani, opisana te je Branimir Pofuk, branimir.pofuk@vecemjil.net

Nacionalisti i domoljubi. Tako glasi naslov knjizice kojom su izdavač TIM press i prevoditelj Damir Grubiša hrvatskim čitateljima napolakon dali priliku za upoznavanje svjetski uglednog te društveno i politički vrlo angažiranog talijanskog filozofa i povjesničara političkih ideja Maurizija Viroljija. Profesor emeritus americkog sveučilišta Princeton, a istodobno predavač i na sveučilištima u Austinu (Teksas) i Laganu, odvojio je sat vremena svog odmora, koji provodi na jugu Italije, za razgovor u kojem smo stigli dotaknuti tekuće neke od glavnih tema kojima je posvetio svoju plodnu akademsku karijeru i veliki autorski opus, počevši od danas osobito aktualne teme spomenute knjizice u kojoj objašnjava i dokazuje koliko se i zašto bitno razlikuju nacionalizam i domoljublje.

Što vas je potaklo na pisanje "Nacionalista i domoljuba"?

Ta je tema središnja u mom radu još od prve polovice 1990-ih kada za Oxford University Press napisao knjigu "Za ljubav prema domovini", koja je do sada prevedena na mnoge jezike. Odgovor na pitanje zašto mi je ta tema tada postala važnom je jednostavan. Zato što sam bio zabrinut usponom nacionalističkih pokreta u Europi i Italiji odlučio sam tu temu razmotriti iz povijesne perspektive, pronaći im izvore i porijeklo, osobito shvativši da su naše kulture sklonе poistovjetiti nacionalizam i domoljublje, dok su u stvarnosti to različiti politički jezici.

Ali, zar ne misli svaki nacionalist za sebe da je domoljub?

Tako je i to je u redu. U svijetu političkih ideja nema autoriteta koji može utvrditi istinitost i vrijednost ovog ili onog uvjerenja pa je sasvim razumljivo da nacionalist samog sebe smatra domoljubom. Ali, ako pogledamo povijest, osobito 19. stoljeće, vidjet ćemo da je najuvažavaniji i najomiljeniji teoretičar domoljublja bio Talijan Giuseppe Mazzini (1805. – 1872.). Vec je on objasnio jasnu razliku između nacionalizma i domoljublja. Za patriota poput njega, domovina – patrija znači zajedničku slobodu svih ljudi koji žive u nekoj zemlji, a biti domoljub znači zauzimati se, boriti se i štovati za takvu domovinu, baš kao i za, a to je ključna točka, za čitavo čovječanstvo. Za Mazzinija sloboda

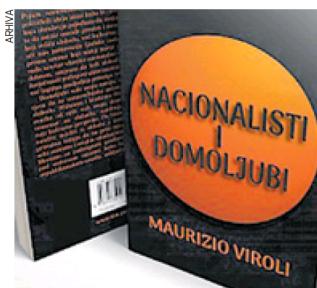
▶ ▶ **INTERVJU MAURIZIO VIROLI**

Press uoči prošlih američkih izbora. Ne kažem da su to naučili od mene, ali mislim da su Amerikanci još jednom pokazali da znaju dobro izabrati. Američka politika je poput klatna koja se nikad neće ekstremno, totalno i trajno zanjihat prema nacionalizmu. A moj savjet hrvatskim građanima, kao i talijanskim, vrlo je jednostavan i sastoji se od još jedne Machiavellijeve uzrečice. "Gledajte im ruke." Dakle, ne slušajte riječi političara, nego gledajte što čine. Drugo pravilo koje bих sugerisao, osim gledanja u ruke, gledajte njihovu prošlost i što su do sada činili. Ako se toga budete držali, mnogo je manja vjerojatnost da ćete učiniti pogrešan izbor zbog kojeg ćete poslije gorko žaliti.

Mnogo vremena i energije, osobito u Italiji, ulaze te u projekt građanskog odgoja. Zašto je to važno?

Dobri građani ne rastu sami od sebe, poput poljskog cvijeća. Za to je potreban odgoj koji će ljudi poticati i hrabrirati da kritički razmišljaju o svojim zajednicama i društvu. To osobito vrijedi danas kada su mnoge snage u društvu i duhu vremena okrenuti protiv građanskih vrijednosti i svijesti. Biti građanin znači imati mentalitet dužnosti, u prvom redu dužnosti izgradnje i čuvanja zajedničkih općih sloboda. A danas prevladava jezik prava, povlastica i moći. To treba ispravljati, a za to nam trebaju učitelji, ljudi koji znaju poučavati o vrijednostima i ljepoti bivanja građaninom, koji znaju poučiti mlade ljudi kako da upoznaju i razumiju povijest svoje zemlje, da uče iz poraza i zajedničkih tragedija, da djele zajedničke nadе i osjećaj zahvalnosti prema prijašnjim generacijama koje su nam omogućile građanski život i prava i da stvaraju lude koji će znati na pravi se način boriti za ugled i dostojanstvo svoje domovine.

Upravo zato mnogo radite s mladima, sa studen-tima. Prepoznajete li u novoj generaciji težnju za obnovom republikanskih vrijednosti o kojima govorite, za služenjem općem dobru?

Nažalost, u Italiji i u Americi vrlo mali broj mojih studenata ima te gradanske ideale. Mnogo su skloniji ili očajavanju ili izostanku volje i moći da uopće razmišljaju o političkim i društvenim problemima. Brine me to što do mnogo njih uopće ne mogu doprijeti i razgovarati jednostavno zato što ne čuju. Zatvoreni su u sebe. Roden sam 1952. i dobro pamtim kasne šezdesete i snone o socijalnoj pravdi i svijetu bez diskriminacije i rata. Većina nas iz te generacije željela je posvetiti život tim idealima. Danas u čionicama ne vidim više takvu volju ni spremnost na borbu za emancipaciju, ne samo vlastitu kao pojedinca nego i čitavih skupina drugih ljudi. Možda smo mi bili u krivu, a oni su u pravu. Ne znam. Ali sigurno osjećam veliku težinu dok novoj generaciji govorim o našim idealima. Ipak, ima sjajnih mlađih ljudi koji idu protiv struje, ali jako malo.

Gledao sam jedno vaše predavanje u kojem iz-govarate rečenicu koja me se jako dojmila: mo-ralna sloboda je nepobjediva. Po strastvenom tonu i ponavljanju pred mlađom učinilo mi se da vam je ta poruka također silno važna. Što je to moralna sloboda?

To je moja moralna i politička oporuka i ja nastojim posljednje godine svog života iskoristiti pokušavajući što više ljudi uvjeriti da je od svih sloboda najvažnija upravo moralna sloboda. To je sloboda čovjeka koji traži, nalazi, propituje i primjenjuje moralne i političke ideale, za samog sebe i zbog samog sebe. Suprotnost moralno slobodnom čovjeku je osoba koja živi sljedeći tude ideje, osoba koja nema principa, koja jedan dan zastupa jednu, a drugi drugu ideju, moralno prazna i banalna osoba. A zašto me moralna praznina toliko zabrinjava? Čitate Što je u "Eichmannu u Jeruzalemu" pisala Hannah Arendt. Eichmann i toliki drugi su slijedili Hitlera i pokoravali mu se jer nikada sami sebi nisu zapitali "što ja to radim". Bili su plitki, banalni i prazni. A ako živimo u vremenu plitkih i moralno praznih ljudi, okruženi smo Eichmannima koji samo čekaju Hitlera. •